

Koordinator: Emily Halvorsen
+47 468 50 786
rogaland@fnf-nett.no
www.fnf-nett.no/rogaland
Gamle Jåttåvågen 67, 4020 Stavanger
Org.nr. 998 129 028

Rogaland fylkeskommune
postmottak@rogfk.no

Stavanger, 31. januar, 2015

Høringsuttalelse til planprogram for Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning – revidering av FINK

Regionalplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (FINK) var banebrytende da den ble godkjent i 2005 og har fungert godt på mange måter. Dette var en svært ambisiøs plan, for ambisiøs kan nok mange mene, men som tok tak i viktige tema som ikke før var belyst. FNF Rogaland har lenge etterspurt revidering av planen og støtter prioriteringen og utfordringene som er skissert i Regionalplanstrategi. Vi mener at flere tema i FINK som ikke har blitt fulgt opp burde nå være gjenstand for prioritering videre. Dette gjelder spesielt økonomiske virkemidler og partnerskapskonseptet.

Hensyn til natur og friluftsliv er sektor- og fagovergripende. Det er derfor svært vanskelig å utarbeide en god plan uten flere overlappinger. Der andre planer er mangelfulle blir det svært viktig å sørge for gode strategier for samordning. Satsingsområder og regional utvikling der naturopplevelse og friluftsliv er viktige ingredienser bør også inn i denne revisjonen av FINK. FNF organisasjonene er svært klar over hvordan natur- og friluftsliv figurerer i mange andre planer og mener vi derfor har gode forutsetninger for å unngå gjentakelser og heller bidra med innspill som vil supplere og styrke den regionale planleggingen.

Vi er glad for at planarbeidet er i gang og vil gjerne igjen fremheve hva FNF organisasjonene ønsker:

- En plan med tydelig økonomisk strategi
- En levende plan med faste revisjonsmøter
- En bestillende plan
- En plan for formidling, samarbeid og læring
- En plan for sikring, drift og tilrettelegging
- En databaseplan – oppdatert, kvalitetssikret, samordnet
- En plan med visjon og noen få, tydelige satsingsområder

Planprogrammet adresserer en del av dette. I resten av høringsuttalelsen foreslår vi flere endringer og tillegg som vi tror vil styrke arbeidet og bidra til å oppnå en slik plan.

FNF er et samarbeidsforum for natur- og friluftslivsorganisasjoner. I Rogaland representerer organisasjonene ca. 50 000 medlemskap og nesten 500 årsverk frivillig arbeid. 19 er med: Stavanger Turistforening, Haugesund Turistforening, Norges Jeger og Fiskerforbund–Rogaland, Norges speiderforbund Vesterlen krets, Rogaland KFUK-KFUM speidere, Haugaland KFUK-KFUM speidere, Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland, Norsk Botanisk Forening Rogalandsavd., Sykklistenes Landsforening Sør-Rogaland, Rogaland Orienteringskrets, Stavanger Kajakklubb, Haugesund Kajakklubb, Sørmarkas Venner, Stavanger Rugier Ro og Råseillag, Gandsfjord Seilforening og friluftsrådene; Ryfylke, Dalane, Jæren, og Vest. FNF Rogaland arbeider på fylkesnivå og har i tillegg to lokale fora, FNF Stavanger og FNF Haugalandet.

Evaluering og utredninger

Behov for bred evaluering av FINK

I utkast til planprogrammet er det en gjennomgang der FINK ses i lys av utvikling siden 2005. En formell evaluering av FINK og hva som har blitt oppnådd vises det ikke til. FNF Rogaland har ved anledning gitt noen tilbakemeldinger men har ikke blitt involvert i en systematisk gjennomgang av eksisterende plan. Vi etterlyser en grundig gjennomgang som inkluderer de som var involvert i utarbeidelsen av FINK inkl. FNF organisasjoner og de andre i den forrige referansegruppen.

Læring i friluft og bruk av natur og friluftsliv som arena og metode – behov for kartlegging

På tvers av nye nasjonale strategier og stortingsmeldinger løftes friluftsliv fram som et satsingsområde og som et viktig redskap for utjevning av folkehelseforskjeller, som metodikk i undervisning og som en svært viktig del av kulturarven. Den norske naturen, hvordan vi ferdes i den og dens betydning for vår identitet løftes fram. Men, friluftsliv tas oftest som en selvfølge og resulterer i at nødvendige virkemidler uteblir.

Vi ser allikevel at det er en del som skjer i barnehager, skoler og i lærerutdanning til dels i samarbeid med FNF organisasjoner. Vi etterlyser en strategisk og bevisst satsing men først må vi vite hva som allerede gjøres. Vi trenger en oversikt over hvordan friluftsliv betegnes, hvilke begrep brukes, hvordan inkluderes det i læreplaner, hvilke områder brukes, hva er utfordringene, hvem er samarbeidspartnere, osv. Vi foreslår derfor en foreløpig kartlegging i Rogaland som kan inngå i planen. Kartleggingen kan f.eks. være en oppgave for studenter ved friluftslinjen ved UiS. Vi ser også muligheten for at dette kan munne ut i en mastersoppgave uten at dette blir en del av planen, heller som et mulig tiltak.

Aktivitet i sensitive områder

Andre tema trenger også utredning men med knapp tid er det mer realistisk å inkludere disse i en tiltaksplan. F.eks. er det svært uvisst hvilken påvirkning vannrelaterte aktiviteter har på fugl. Padling og flere former for surfing blir mer og mer populært og det er derfor viktig å sørge for at råd og regler for ferdsel og bruk baseres på kunnskap og ikke forårsaker unødvendig konflikt. Et prosjekt fra Lista belyser problematikken når det gjelder surfing i RAMSAR områder. Vi har liknende utfordringer i Rogaland, ikke bare når det gjelder surfing.

Formålet med ny regionalplan og forhold til andre planer

Utfordringene som lå til grunn for den forrige planen gjelder i aller høyeste grad også nå. Noen av disse ivaretas delvis i nye planer. FNF Rogaland har vært involvert i utvikling av flere planer siden FINK og ser at hensyn til naturmangfold og friluftsliv inkluderes til en viss grad. Allikevel fremstår mange av de andre planene som rene utbyggingsplaner og tar alt for liten hensyn til bevaring og bærekraftig bruk av natur. Det er manglende fokus på livsløpsplanegging, erstatningsområder, restaurering og oppfølging av avbøtende tiltak og tilbakeføring. Det er derfor svært viktig at overlappende tematikk med *andre* planer behandles grundig. Det som mangler i disse planene må tas med i denne nye planen.

For FNF er det viktig å spesielt adressere og styrke skjæringspunkt med følgende:

- Regionalplan for kultur – mangler et kapittel om friluftsliv og de frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene. Kulturplanen adresserer heller ikke langsiktig plan for investering i utendørs anlegg, herunder friluftsliv

- Regionalplan for folkehelse – en uttalt satsing og prioritering av friluftsliv men er svak på strategier, tiltak og virkemidler
- Reiselivsstrategien – selv om natur og landskap spiller en hovedrolle i prioritert produktutvikling adresserer den knapt naturbasert reiseliv og nevner ikke direkte samhandling med natur- og friluftslivsorganisasjonene. Reiselivet har mange sammenfallende behov med FNF organisasjoner også når det gjelder arealbruk og naturforvaltning men potensialet blir ikke utnyttet.

Forholdet til andre planer som bør inkluderes:

Regional vannforvaltningsplan og strategien for små vannkraftverk inkluderer mye informasjon om naturområder som kan brukes i den nye planen. Nytteverdier av tiltak i vannforekomster skal også knyttes til kvalitative verdier så som friluftsliv og naturopplevelse. Det gjenstår å se om disse temaene vil bli adressert bedre i den endelige vannforvaltningsplanen.

Regionalplan for energi og klima og FDP vindkraft berører i aller høyeste grad naturforvaltning og arealbruk. Dette er kompliserte tema og har langt større implikasjoner for natur- og friluftsliv enn vi ante da disse planene først ble skrevet. Det kommer nye nasjonale føringer for disse områdene men bør allikevel være tema som adresseres i denne planen.

Vi støtter forslaget om retningslinjer for arealbruk i *kommuneplaner*. Dette burde også gjelde for *areal- og transportplaner* for de fire delregionene. Selv om disse for det meste følger de nasjonale anbefalingene ser vi at det fortsatt er liten forståelse for planlegging av grønn struktur og spesielt liten kunnskap om planlegging som berører vannforekomster.

Det er et nasjonalt mål om *kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder* innen 2018. Dette arbeidet er begynt men bør også inngå i retningslinjer for kommunene og bør inkludere innhenting av data fra friluftslivsorganisasjonene. Her blir det viktig at kommunene starter med sentrums- og nærområder som er viktig for hverdagsaktivitet og ferdsel.

Det er mange andre regionale planer, strategier og fylkesdelplaner som berører naturmangfold og friluftsliv. Hvordan disse behandles i denne planen eller ved egen rullering bør i det minste inkluderes i neste regional planstrategi.

Navn på planen, tema og kapitler

Slik vi ser det er navnet på planen noe begrensende. Vi foreslår heller følgende: Regionalplan for Natur og Friluftsliv. En undertittel kan heller inkluderes med f.eks. ord som naturforvaltning, fysisk aktivitet, tilrettelegging, naturopplevelse, læring i friluft, naturbasert reiseliv, m.fl.

I tillegg til tema som allerede er nevnt mener at følgende bør tas med som egne kapitler:

- Læring i friluft (se også forslag til utredning)
- Naturbasert reiseliv og muligheter/konsekvenser av økt profesjonalisering av friluftslivet
- Fysisk aktivitet og brukskonflikter – mellom brukergrupper og i forhold til naturen
- 'Partnerskapsområder' (evt. et annet begrep) der vi fokuserer på kun et fåtall områder. Vi foreslår at hele Lysefjorden er ett og Prekestolområdet behandles spesielt. Jærstrendene er også svært viktig i denne omgang.

- Økonomiske virkemidler og investeringsplan som knyttes til tiltaksplanen på kort og lang sikt. Her må mulighet for utviklingsmidler på tvers av sektorer og tilskuddsordninger adresseres. Endringer er foreslått i andre planer og vi opplever at spesielt de frivillige organisasjonene ikke er inkludert ei heller informert tilstrekkelig.

Medvirkning – fora og deltakere

Planprogrammet skisserer en medvirkningsprosess som for oss virker ganske uklar. Den direkte kontakten vi allerede har med fylkeskommunen er svært nyttig men må være et supplement til og ikke erstatte møter med flere involverte parter. Vi ønsker at planprogrammet inkluderer noen større møter på tvers av prosjektgruppe, styringsgruppe og referansegruppe.

Den foreslåtte referansegruppen er for smal og vi foreslår derfor at følgende også inkluderes: Representanter fra lærer- og førskolelærerutdanningen på UiS, fra idretten som driver med friluftsliv, fra andre friluftslivsorganisasjoner som ikke er med i FNF, fra destinasjonsselskaper og fra kommersielle naturbaserte reiselivs- og friluftslivsbedrifter.

Vi foreslår minst ett møte med bare referansegruppen og ett heldagsmøte som også inkluderer kommuner og friluftsråd høsten 2015. I tillegg mener vi det bør være et høringsmøte med alle sammen når planforslaget legges fram. For FNF er det svært viktig å delta i slike brede fora der vi kan få en god dialog på tvers av kommuner, fylkeskommune og andre aktører.

Det kommer stadig ny forskning som bekrefter igjen og igjen viktigheten av intakt og ufrisert natur for psykisk helse, aktivitet, biologisk mangfold, landskap og opplevelse. Tine Sundtoft uttalte denne uken på den nasjonale forskningskonferansen, Forskning i friluft, at det er behov for at de frivillige friluftslivsorganisasjonene tar et større ansvar. Så lenge organisasjonene kan bidra innenfor egne virkeområder burde dette være fullt mulig men da må rammebetingelser og samarbeidsmetoder endres. Vi håper at den nye planen kan bli et viktig redskap for en slik visjon og at Rogaland igjen kan bane vei.

Med vennlig hilsen

Emily Halvorsen (sign.)
Koordinator

Kopi:
Fylkesmannen i Rogaland